

NOVJ KAO SAMOSTALNI VOJNI FAKTOR. PRETVARANJE
NOVJ U JUGOSLOVENSKU ARMIJU. ZAVRŠNE BORBE
ZA OSLOBODENJE JUGOSLAVIJE

J. B. TITO — E. KARDELJU

5. septembra 1944.

Razgovaraj ponovo sa Honerom u vezi zaposjedanja izvesnog dela Austrije i treba hitno u vezi sa time preduzeti sledeće mere:

1. Austriska KP i drugi rodoljubi morali bi smesta uz našu pomoć pristupiti formiranju naoružanih odreda po čitavoj Austriji a naročito tamo gde bi eventualno mi zaposeli.

2. Oružje za te odrede u prvom momentu moraćemo barem nešto davati mi bez obzira što su takođe i kod nas potrebe velike.

3. Po mom mišljenju već su u Austriji stvoreni dobri uslovi da se čim više radnika povuče iz industriskih preduzeća koji bi sačinjavali jezgro part, odreda .. -¹

V. Dedijer, *Novi prilozi za biografiju Josipa Broza Tita*, 2, 1092.

TITO ŠTABU 2. UDARNOG KORPUSA NOVJ

Vis, 9. oktobra 1944.

Da bi se spriječilo bjekstvo njemačkih trupa kojima je odsječena odstupnica preko Beograda, naređujem da na vašem sektoru porušite što solidnije sve komunikacije koje iz Albanije, Metohije i Srbije vode preko vaše teritorije k zapadu u Bosnu i Dalmaciju. S rušenjem odmah otpočeti i angažovati stanovništvo. Tu dolaze komunikacije:

1. Višegradska pruga i put. Treba nastojati da se što prije poruši most u Višegradu što solidnije.

2. Putevi koji od Nove Varoši, Sjenice i Bijelog Polja vode dolinom Lima preko Rudog i Vardišta. Ove komunikacije treba da ruše jedinice 37. divizije, koja je pod vašom komandom. Ona je zauzela Užičku Požegu, Rudo i čajniče.

¹ Razgovori E. Kardelja s Honerom, sekretarom CK KP Austrije, na osnovu Titove sugestije, konkretizovani su septembra 1944. sa planovima rukovodstva KPJ o zaposjedanju dela Austrije naseljenog Slovencima, pre svega. Antifašistička saradnja razvijala se mada u skromnim razmerama od 1942. sa težnjom narodno-oslobodilačkog pokreta Slovenije da doprinese razgorevanju antifašističke borbe u susednoj Austriji.

U sastavu NOVJ obrazovano je šest bataljona u čijem su sastavu uglavnom / bili državljani Austrije, koji su pobjegli iz jedinica Vermahta ili kao zarobljenici NOVJ dobrovoljno se uključili u njene redove. Prvi austrijski partizanski bataljon osnovan je 24. novembra 1944. kod černomelja u Sloveniji. Od sredine januara 1945. borio se u sastavu 5. slovenačke brigade „Ivan Cankar“. Komandni kadar činili su španski borci i austrijski komunisti i antifašisti. Borio se na području Dolenjske, Suhe krajine i Kočevskog roga.

3. Putevi od Prijepolja i Bijelog Polja preko Pljevlja i Goražda. Most u Goraždu treba solidno porušiti i što prije.

4. Put koji od Cakora vodi k Beranama i Mateševu.

5. Putevi koji od Podgorice vode k Nikšiću i Cetinju.

6. Put preko Crnogorskog primorja.

7. Izdajte naređenje 29. diviziji da što prije ruši komunikacije od Foče ka Kalinoviku i Sarajevu, od Nevesinja ka Kalinoviku, a naročito puteve u Hercegovačkom primorju.

8. Budno pratite pokrete njemačkih trupa prema Sandžaku i o tome izvještavajte. Puteve rušite po cijeloj dužini i u slučaju neprijateljskog povlačenja postavljati dubinske otpore radi što dužeg usporavanja neprijatelja ..^s

J. B. Tito, *Sabrana djela*, 24, 230.

TITOVA ZAPOVIJEST GENERAL-LAJTNANTU PEKU DAPCEVICU, KOMANDANTU ARMIIJE U ZAP/ADNOJ/ SRBIJI

Vršac, 20. oktobra 1944.

Poslije sedam dana teških i krvavih bojeva, 20. oktobra 1944. jedinice naše Narodnooslobodilačke vojske, rame uz rame s jedinicama herojske Crvene armije, oslobodile su Beograd, glavni i napačeni grad federativne demokratske Jugoslavije.

Ova velika pobjeda nad najvećim neprijateljem naših naroda — njemačkim okupatorom, naročito je značajna po tome što su u borbi za oslobođenje junačkog Beograda dali svoju krv sinovi junačke Šumadije, junačke Krajine i ostale Bosne, junačke Crne Gore, sinovi bijelog Zagreba i Hrvatskog zagorja, sinovi kršne Like, Dalmacije, Slavonije, Vojvodine i sinovi Slovenije. Ta je pobjeda tim značajnija što je izvojevana zajedno s jedinicama slavne bratske Crvene armije.

Za vanredno junaštvo i upornost u borbi za oslobođenje Beograda izražavam svoju zahvalnost i priznanje borcima, komandantima i polit/ičkim/ komesarima: I divizije, V divizije, VI divizije, XXI divizije, XXVIII divizije, XVI divizije, XXXVI divizije i XI divizije.

² Posle zatvaranja moravskog pravca od strane jedinica NOVJ, trupa Crvene armije i otečestvenofrontovske Bugarske posle 9. septembra 1944, nemačka Grupa armija „E“, s preko 350.000 ljudi, te policijskim i drugim pomoćnim snagama van njenog sastava, morala je da se povlači nepovoljnijim pravcem preko Ibra i Zapadne Morave. Nemačko odstupanje potpomagale su balističke snage u zapadnoj Makedoniji i na Kosovu. Nemci su se oslanjali i na albansku SS diviziju „Skenderbeg“. Jezgro ove divizije postao je jedan albanski bataljon koji se do maja 1944. nalazio u sastavu 13. bosansko-hercegovačke SS divizije „Handžar“. Sediste ove divizije po formiranju nalazilo se u Prizrenu, a jedinice su bile raspoređene u prostoru Kosova i Metohije, zapadne Makedonije i severne Crne Gore. Računalo se da se formira korpus SS, ali odziv nije tekao prema očekivanju Nemaca i albanskih kvislinga. Borila se protiv NOVJ, obezbeđivala saobraćaj i eksploataciju hroma. Britanski general Henri Vilson napao je 2. juna 1944. vladu u Tirani zbog regrutovanja Albanaca za ovu diviziju, označavajući njeno stvaranje kao akt neprijateljstva prema savezničkim državama. Vlada u Tirani je tada izjavila da se ona drži „striktno neutralnosti“. Istovremeno na Ribentropov protest, zbog karaktera ove izjave, nemački predstavnici u Albaniji su izjavili da je tiranska kvislinška vlada lojalna prema Nemačkoj, ali da ne želi da se zameri zapadnim saveznicima u spoljnim odnosima.

Predložiti za odlikovanje jedinice i pojedince koji su se najviše istakli u borbi.

Slava palim herojima koji su dali svoj život za slobodu svoga naroda! . . .

J. B. Tito, *Sabrana djela*, 24, 106

TITO GENERALU HENRI MEJTLEND VILSONU, VRHOVNOM SAVEZNIČKOM KOMANDANTU NA SREDOZEMLJU

Beograd, 21. novembra 1944.

. . . Zbog operacija na Jadranu Britanska kraljevska mornarica želi da koristi neke jugoslovenske luke kao privremene baze za operaciju protiv jedinica njemačke ratne mornarice u Jadranskom moru.

Saglasan sam da luke Split, Šibenik i Zadar treba staviti na raspolaganje savezničkim pomorskim jedinicama u skladu s ovim ciljem. Podrazumijeva se da će one koristiti ove luke sve dok bude jedinica njemačke ratne mornarice u Jadranskom moru, što znači dok čitava jadranska obala, kako na jugoslovenskoj tako i na talijanskoj strani, ne laude oslobođena.

Komandovanje lukama spada u odgovornost Narodnooslobodilačke vojske Jugoslavije, dok britanske kraljevske pomorske jedinice mogu kod ovih komandi imati svoje tehničko osoblje.

Isto tako, ja sam spreman da ponudim korišćenje nekih pomoćnih aerodroma u blizini Zadra i na drugim mjestima obale savezničkim vazduhoplovnim snagama, s tim što se podrazumijeva da će korišćenje ovih aerodroma biti privremeno, to jest dotle dok naša zemlja ne bude oslobođena.

Komanda nad ovim aerodromima biće u rukama Narodnooslobodilačke vojske Jugoslavije, a isto tako i njihova zaštita, dok će savezničke vazduhoplovne snage moći imati potrebno tehničko osoblje pri tim komandama.

Ovaj sporazum potpisaće vrhovni komandant savezničkih snaga na Sredozemlju general Mejtlend Vilson i maršal Jugoslavije Josip Broz Tito . . .³

J. B. Tito, *Sabrana djela*, 25, 38.

³ Vrhovni štab se rukovodio načelom da savezničke trupe ili mornarice bore privremeno na tlu Jugoslavije, da priznaju civilnu vlast ustanovljenu od NKOJ-a i da se komanda aerodroma, odnosno luka nalazi u kompetencijama NOVJ. Na osnovu sporazuma u Moskvi, oktobra 1944, između Staljina i čerčila govori se o jednakoj političkoj odgovornosti u Jugoslaviji na bazi principa „polu-pola“ ili jednakog uticaja u sistemu vlasti. Otuda se ponekad netačno govori o teritorijalnoj podeli Jugoslavije, tim pre što su trupe Crvene armije prošle istočnim delovima Jugoslavije, a britanske snage koristile jadranske luke i pomoćne aerodrome u blizini Zadra. Još ranije britanski komandosi su se nalazili na Visu, a jedna artiljerijska jedinica iskrcana je u Dubrovniku. Zbog incidenata koji su izbijali između NOVJ i britanskih pomorskih snaga (slučaj krstarice „Nju Delhi“ u Splitu) čerčil je istupio krajnje demonstrativno iznoseći gledište da će britanski brodovi uploviti u jadranske luke onoliko puta koliko to budu želeli, jer oni za dozvolu nisu pitali ni francuske vlasti. Gledište saveznika je bilo da je u zajedničkom ratu dozvoljeno sadejstvo savezničkih snaga na tlu prijateljske savezničke zemlje. Reakcije rukovodstva nove Jugoslavije poticale su usled sumnji u namere Britanaca i straha od njihovog mešanja u unutrašnje poslove zemlje koja je u ratu pretrpela korenite promene u sistemu društvenih odnosa.

30. novembra 1944.

SVIM ZAMENICIMA POLITIČKIH KOMESARA

Dragi drugovi,

Kosovo i Metohija su danas bez okupatora, ali ipak mi ne vlada-
mo čitavim terenom. Velike smetnje nam se čine od strane dojučeraš-
njih slugu fašističkih okupatora, koji sada u izmenjenim uslovima pri-
menjuju novi metod borbe protiv Narodnooslobodilačkog pokreta. Oni
sada organizuju oružane bande, koje se kreću po našoj teritoriji, šireći
šovinizam u našim narodima i na taj način stvarajući neprilike našoj
vlasti čas tu a čas tamo. Zbog toga, u ovom trenutku se pred naše vojne
jedinice postavlja kao neophodan i glavni zadatak: čišćenje Kosova i
Metohije od ovih bandi, čije postojanje i delatnost predstavljaju danas
najveću prepreku razvoju NO borbe i jačanju naše narodne vlasti.

U vezi sa ovim osnovnim zadatkom smatramo za potrebno da
skrenemo pažnju svim članovima Partije, naročito političkim rukovodi-
ocima, na sledeće stvari:

1. U poduhvatu protiv naoružanih bandi, koje su se digle u bor-
bu protiv naše NO borbe, treba nastupati energično i nemilosrdno. Imo-
vinu odmetnika treba proglasiti državnom imovinom, nakon isteka ro-
ka predaje, koje budu odredili štabovi;

2. U selima, koja su se suprotstavila oružjem, treba pronaći orga-
nizatore tog otpora i predati ih vojnom sudu, koji će im suditi odmah.
Imovinu takvih ljudi sekvestrirati za potrebe NO vojske. Seljake onih
sela, u kojima je bilo otpora, treba razoružati;

3. Zamenici političkih komesara moraju odmah da se povežu na
terenu sa partijskim organima (sreskim komitetom i mesnim komite-
tom) sa ciljem da im pruže potrebnu pomoć — ne zapostavljajući isto-
vremeno rad u svojoj brigadi;

4. U toku vojnih operacija i u radu na samom terenu mora se
strogo voditi računa da ne dolazi do samovoljnih postupaka (ubistva,
pljačke i dr.), do sitnih zađevica, lične netrpeljivosti i sličnih događa-
ja. Držanje naših brigada mora biti primerno — dostojno slavne vojske
Titove. Naši borci moraju da poštuju običaje šiptarskog naroda.

5. Po svim selima, kroz koja će od sada da prolaze naše jedinice,
obavezno održati konferencije sa seljacima. Suština tih konferencija
mora da sadrži objašnjenje o oslobodilačkoj misiji naše vojske — stvo-
rene oružanim naporima protiv okupatora i simbola bratstva i jedinstva
naših naroda — koja donosi slobodu svim narodima, pa prema tome i
šiptarskom narodu Kosova i Metohije. Dalje, treba govoriti o reakcio-
narnoj ulozi Šiptara Kosmeta u toku Narodnooslobodilačke borbe, o
njihovom šlepom povodenju za okupatorskim slugama i o borbi koju
su vodili protiv svojih interesa, kao i o tome šta treba da sada učine
Šiptari, u ovom momentu, da bi stekli pravo da odlučuju o svojoj sud-
bini, tj. da masovno stupaju u redove NOV, da se uporno bore za pot-
puno uništenje fašističkog okupatora, da se bore protiv svojih izdajni-
ka, te da pomognu NOV i narodnoj vlasti u stvaranju nove države —
Demokratske Federativne Jugoslavije;

6. Svuda po selima moramo nastojati da se formiraju NO odbori
i — ukoliko naše jedinice budu boravile duže vremena na terenu —

treba formirati opštinske narodnooslobodilačke odbore. U tom radu treba se pridržavati principa da u odbore treba birati najpoštenije ljude dotičnog sela ili opštine. Novoosnovanim odborima treba detaljno objašnjavati njihov rad, a imena članova odbora poslati nama bez odugovlačenja. (U tom cilju vam šaljem potreban materijal za rad nar. oslob. odbora);

7. Treba po svaku cenu nastojati da se po selima formiraju i antifašističke organizacije (Ujedinjeni savez antifašističke omladine Jugoslavije i Antifašistički front žena);

8. U selima gde za to postoje mogućnosti organizovati kulturne priredbe na šiptarskom i srpskom jeziku, vodeći uvek računa o kulturnom nivou šiptarskih masa. Priredbe moraju da sadrže tematiku borbe protiv šovinizma — tematiku bratstva i jedinstva naših naroda;

9. Svi oni koji se budu odazvali mobilizaciji — koju moraju da obave rukovodioci — da se odmah rasporede u naše jedinice, gde treba posvetiti najveću pažnju njihovom političkom uzdizanju.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU.

S. Đaković, n. d., 234—6.

TITO GENERAL-LAJTNANTU KOCI POPOVICU, KOMANDANTU
JUŽNE OPERATIVNE GRUPE DIVIZIJA NOVJ

Beograd, 12. decembra 1944.

Nijemci vrše žestoke protivnapade na lijevi bok Pekov dovlačeći i dalje pojačanja komunikacijama od Zvornika na Brčko i Županju.

Zbog ovih njemačkih protivnapada s prostora Brčko—Županja i jakog čelnog otpora kod Vinkovaca postoji mogućnost da se sremski front ponovo stabilizuje, što ne smijemo nikako dozvoliti.

Potrebna je vaša hitna intervencija da spriječite Nijemcima dalje dovlačenje pojačanja od Ljubovije i Zvornika u Brčko.

Izvijestite gdje vam se nalaze divizije i ukratko o situaciji kod vas. Nadalje svakog dana u 18,30 časova izvještavajte o stanju kod vas.⁴
J. B. Tito, *Sabrana djela*, 25, 105.

⁴ Posle oslobođenja Beograda i nemačke ofanzive u Sremu, usmerene na ispravljanje borbene linije, front se stabilizovao u predelu Sida i reke Bosuta, obezbeđujući neprijatelju oslon na Savu i Dunav. Time su borbe u Sremu svedene na pozicione. Novembra 1944. 51. divizija NOVJ i jedinice Crvene armije su oslobodile Baranju. Treća armija je, s 51. divizijom, učestvovala u borbama koje su trupe Crvene armije vodile prilikom prelaza Dunava u predelu Batine, a januara —februara 1945, zajedno sa 6. i 10. korpusom NOVJ, vezivala neprijatelja na virovitičkom mostobranu. Druga armija je u istočnoj Bosni ometala izvlačenje neprijatelja prema severa, uništavajući ustaške i četničke jedinice koje su odstupale sa Grupom armija „E” general-pukovnika Aleksandra Lera. Srbija je u toj fazi rata dala preko 300.000 boraca NOVJ, odnosno Jugoslovenskoj armiji. Mladi, tek mobilisani borci, koji nisu imali nikakvog ratnog iskustva, prošli su kroz prvo ratno krštenje na Šremskom frontu. Broj poginulih boraca NOVJ u Sremu nije naučno utvrđen (pominje se broj od 10.000 do 30.000 boraca). Nemci su uporno branili pozicije na Šremskom frontu, jer je Crvena armija bila još pod Budimpeštom, koja je zauzeta tek februara 1945, posle razbijanja nemačkih snaga u predelu Balatona (Blatnog jezera) i otvaranja puta prema Austriji i Beču koji je osvojen početkom aprila 1945.

Beograd, 5. decembra 1944.

Molimo vas predajte G/lavnom/ š/tabu/ Albanije sljedeću poruku:

Rado primamo saradnju vaših divizija za daljnje proganjanje Nijemaca sa Balkana.

Molimo vas da uputite vašu V diviziju, koja se sada nalazi na Kosovu, u pravcu Kos/ovske/ Mitrovice, Sjenice, Prijepolja i dalje za gonjenje Nijemaca i presijecanja odstupnice,⁵

J. B. Tito, *Sabrana djela*, 25, 83.

TITO ZA GLAVNI ŠTAB ALBANIJE

7. decembra 1944.

Situacija zahtijeva da nam što je moguće prije pošaljete vojničke i političke predstavnike radi utvrđivanja zajedničkog stava u novostvorenoj situaciji i bližeg određivanja vojničkih i političkih zadataka. Imena predstavnika i njihov dolazak treba držati u najvećoj tajnosti. .⁶

J. B. Tito, *Sabrana djela*, 25, 88.

VANREDNI IZVEŠTAJ O PROBOJU SREMSKOG FRONTA

Moskva, 14. aprila 1945.

Posle trodnevnih ogorčenih borbi naše trupe probile su jako utvrđene neprijateljske položaje na sremskom frontu, forsirale reku Dravu i Dunav na sektoru od Borova do Podravske Podgajaca — zapadno od Valpova — i reku Savu na sektoru od Brčkog do Orašja, slomile otpor neprijatelja i napredujući na zapad više od 50 km. na juriš zauzele i oslobodile gradove: Vinkovce, Osijek, Vukovar, Valpovo i Županju. Osim toga oslobođeno je više naseljenih mjesta među kojima: Tovarnik, Dalj, Otok, Borovo, Cerna, Stari i Novi Mikanovci, Cepin i Koška.

Gonjenje razbijenog neprijatelja nastavlja se na širokom frontu dolinom Save i Drave prema zapadu.

⁵ Osim snaga NOVJ, među kojima se nalazilo i pet kosovsko-metohijskih brigada, za oslobodjenje Kosova borile su se i 3. i 5. brigada NOV Albanije i jedinice 2. bugarske armije. Kosovo je oslobođeno krajem novembra posle šestonedeljnih borbi. Albanske snage su pomagale snagama NOVJ u sprečavanju povlačenja nemačkih trupa iz Albanije Crne Gore, praćenih četnicima. Učešće albanske jedinica u borbama sa snagama NOVJ pozitivno je uticalo i na držanje zavedenih albanskih masa koje su za vreme rata podržavale okupatore, prvo italijanske a potom nemačke.

⁶ Josip Smoldaka je u svom *Partizanskom dnevniku* (skraćena varijanta koju je pripremio V. Kljaković, a izdao „Nolit“, Beograd, 1972) pomenuo albanske predstavnike koji su boravili u Beogradu i susreli se sa maršalom Titom na Dei dinju. Međutim, u izvornoj dokumentaciji jugoslovenskog porekla nema za sada tragova o ovoj poseti, karakteru misije i pregovorima koji su vođeni. Karakteristično je da je ova poseta albanske delegacije (ne posedujemo čak ni imena članova delegacije) pala u vreme započetih razgovora između jugoslovenskih i bugarskih predstavnika o stvaranju južnoslovenske federacije.

U ovim brobama potučene su 41 i 11. nemačka divizija, 3. i 12. Paveličeva divizija i veći broj samostalnih nemačko-ustaških formacija. U ruke naših trupa pao je veliki broj zarobljenika i ogromne količine oružja i ratnog materijala.

Za izvojevanje ovih pobeda naročito su se istakle pešadijske, artijerijske, tenkovske, inžinjerske i konjičke jedinice pod komandom komandanta general-lajtnanta Peka Dapčevića, general-lajtnanta Koste Nada i general-majora Milutina Morače. Izvanrednu pomoć trupama na zemljištu pružila je naša avijacija svojim odličnim sadejstvom u toku celog trajanja operacija.

Izražavam svoju zahvalnost svima borcima i rukovodiocima jedinica, koje su izvojevale ove sjajne pobede.

Neka je slava palim junacima za oslobođenje naše Otadžbine.
V. Dedijer, n.d., 1140.

ODLUKA O JUGOSLOVENSKOJ ARMII

1. marta 1945.

Naša narodno-oslobodilačka vojska, rođena u oslobodilačkoj borbi naših naroda, izvršavajući delo oslobođenja naše otadžbine, postala je stvarna i jedina oružana sila demokratske federativne Jugoslavije.

Naša vojska izgrađena je na bratstvu i jedinstvu naših naroda i pretstavlja moćan faktor za dalje učvršćenje toga bratstva.

Po svojoj zrelosti, ratnom iskustvu i veštini, naša vojska ostvaruje ulogu jedne savremene regularne armije.

Na osnovu ovoga,

o d l u č u j e m :

1) Da naša Narodno-oslobodilačka vojska Jugoslavije otsada nosi naziv Jugoslovenska armija.

2) Da mornarica Narodno-oslobodilačke vojske Jugoslavije nosi naziv Jugoslovenska mornarica.

3) Da se dosadašnji Vrhovni štab Narodno-oslobodilačke vojske i partizanskih odreda Jugoslavije reorganizuje u generalštab, kao neposredan organ Povereništva narodne odbrane, za svu oružanu vojnu silu.
Službeni list DFJ, br. 9. 1945.

ČETNIČKI PORAZ NA SUTJESCI

13. maja 1945.

„Sadejstvom naših snaga i jedinica KNOJ-a četničke snage kojima je lično komandovao Draža Mihailović, potpuno su uništene. Neprijatelj je imao 4665 ubijenih i zarobljenih. Zaplenjena je velika količina municije, oružja, tovarnih konja i druge ratne opreme. Među poginulim neprijateljskim vojnicima nalazi se i četnički komandant Srbije Trifunović, a među zarobljenima Aca Aksentijević član četničkog nacionalnog komiteta. Zarobljen je i veći deo arhive Draže Mihailovića.

Naši gubici iznose 100 poginulih i 152 ranjena borca. Zelen Gora, u 23 sata, 13. maja 1945. godine.

Politika, 17. novembar 1984.

Štab III Korpusa NOVJ⁷

POHVALA VRHOVNOG KOMANDANTA JEDINICAMA IV ARMIJE, VII I IX KORPUSA

1. maja 1945.

Prvog maja 1945. godine, jedinice naše Četvrte armije, Sedmog i Devetog korpusa nadirući neodoljivo na zapad potpuno su zauzele i oslobodile gradove Trst, Goricu i Tržič, izbivši na širokom frontu na reku Soču.

Za izvojevanje ovih sjajnih pobjeda pohvaljujem jedinice Četvrte armije pod komandom general-lajtnanta Petra Drapšina, general-majora Pavia Jakšića, general-majora Karela Levičnika i pukovnika Boška Šilje govića, jedinice Sedmog korpusa pod komandom pukovnika Franca Pogljajena i pukovnika Janeza Hribara i jedinice Devetog korpusa pod komandom pukovnika Viktora Abvelja i potpukovnika Jože Borštnara.

Izražavam svoju zahvalnost svima borcima i rukovodiocima jedinica, koje su izvojevale ove sjajne pobjede.

Neka je slava palim junacima za oslobođenje naše otadžbine!...

Borba, 2. maj 1945.

IZVEŠTAJ GENERALŠTABA JUGOSLOVENSKE ARMIJE

15. maja 1945.

Brzim i energičnim nadiranjem prema gornjem toku reke Drave, naše trupe presekle su otstupnicu ostacima nemačkih i ustaško-četničkih bandi i zaokruživši ih na području Slovenj Gradec — Guštanj — Pliberk — Dravograd, posle trodnevnih žestokih borbi razbile ih i prisilile na kapitulaciju.

Ovim su likvidirane neprijateljske snage, koje su pred našim trupama još pružale organizovani otpor.

Zarobljeno je preko 20.000 ustaša, među kojima ima veliki broj poznatih zlikovaca. Sa ustašama zarobljen je i veći broj četnika. Osim toga prisiljeni su na kapitulaciju poslednji ostaci nemačke balkanske grupacije feldmaršala Lera i zarobljeno preko 10.000 Nemaca. U borba-ma poginulo je više od 5.000 neprijateljskih vojnika i oficira i oslobođeno oko 8.000 građanskih lica, koja su ustaške bande silom odvele sa sobom.

Osim toga nastavljeno je razoružavanje neprijateljskih ostataka na drugim područjima i zarobljeno preko 15.000 neprijateljskih vojnika i oficira, među kojima dva generala.

⁷ Četnici su bili poraženi do nogu tako da je Mihailović jedva uspeo da umakne, da bi posle dužeg skrivanja i stalnih poterâ jedinica KNOJ-a i OZN-e bio uhvaćen marta 1946. četničke snage su se puna dva meseca povlačile iz re-jona Banjaluke, Doboja i Dervente prema istočnoj Bosni, u nameri da pređu Dri-nu i dokopaju se Srbije, uvereni da će u njoj buknuti ustanak protiv narodne /lasti.

Pored velikih količina oružja i ratnog materijala zaplenjeno je preko 100 motornih vozila i 20 tenkova.

Borba, 16. maj 1945.

TITO — ŠTABU 3. ARMIJE

15. maja 1945.

Sovjetska vlada odobrila nam je da naše jedinice okupiraju deo austrijske teritorije.

N a r e đ u j e m :

1. Okupirajte deo austrijske teritorije u granicama koje vam odredi maršal Tolbuhin.

2. Vaše okupacione snage nalaze se pod komandom maršala Tolbuhina.

3. Štab smjestite u Lajbnicu/Lipnice/⁸...

V. Dedijer, n.d., 1146.

⁸ Kao i u slučaju Trsta trupe JA su se morale povući i iz Austrije. Maršal Tito je računao da će dolaskom JA u Trst pre zapadnih saveznika aktivirati nepisani paragraf da u ratu osvojeno područje pripada onome ko ga je i zauzeo. Takođe je računao da preko okupacije dela austrijske teritorije može osigurati pravo na samoopredeljenje koruškim Slovencima u Austriji. S jugoslovenskom okupacijom nisu se složili Britanci. Zahtev DFJ za slovenačkim delom Koruške nije naišao na razumevanje zapadnih saveznika, koji su na notu Privremene vlade DFJ odgovorili, polovinom maja 1945, da Moskovska deklaracija od 1. novembra 1943. predviđa ponovno uspostavljanje slobodne i nezavisne Austrije u granicama pre anšlusa.